సుశీల

తప్పదు. ఒక్కోసారి మనకెంతో ఆత్మీయులైన వాళ్లని బాధించాల్సి వస్తుంది.

నరేంద్ర నాకు బావమరిది అనటం కంటే ఆత్మీయుడంటే బాగుంటుంది. నాకు పెళ్లయిన కొద్ది రోజుల్లోనే వాడు మా మధ్య కొత్తగా ఏర్పడ్డ చుట్టరికం చెరిపేసి స్నేహితుడయ్యాడు. నా శ్రీమతి నళిని తత్వానికి, వాడి తత్వానికీ ఎంతో తేడా వుంది. నళిని ఎప్పుడు నాతో మాట్లాడినా ఆ మాటల వెనుక నేను తన భర్తననే గౌరవం వుంటుంది. నరేంద్ర మాటల్లో గౌరవం కాక స్నేహం కన్పిస్తుంది. తనతో ఏ విషయం చర్చించినా క్షణంలో ఆ విషయాన్ని నా నుంచి వేరు చేసి స్వేచ్ఛగా పరిశీలిస్తాడు. నిస్సంకోచంగా తన అభిప్రాయం చెబుతాడు. వాడి తత్వం నాకు నచ్చినా నేను మాత్రం అలా ప్రవర్తించలేను. ఎదటి వాళ్లని బట్టి అభిప్రాయాలు 'రిజర్వ్' చేసుకోవటం నాకలవాటు.

ఇంతకీ ఈ కఠోరవార్త వాడి చెవినెలా వెయ్యాలో తోచకుండా వుంది. ప్రయాణమంతా నాకిదే ఆలోచన. అసలు నేను గాజులూరు వెళ్లకుండా వుంటేనే బావుండేదేమో నన్పించింది. కాని వెళ్లకుండా ఎలా? బావమరిది పెళ్లి సంబంధమాయె. పైగా వాడే స్వయంగా బతిమాలాడాయె.

❖ ❖ ❖

"బావా! నువ్వే వెళ్ళి సంగతులన్నీ కనుక్కురావాలి" అన్నాడు వాడు.

"సంగతులంటే? కట్నం ఎంతిస్తారు, ఆడపడుచు లాంఛనాలు - ఇవేనా?" అడిగాను నేను, వాణ్ణి కాస్త రెచ్చగొడుతూ. నరేంద్ర నవ్వాడు.

"మొదటిది నాకవసరం లేదు. ఇక రెండోది అక్కనే అడగాలి" అన్నాడు.

"ముందు సంబంధం కుదరనివ్వండి" అంది నళిని లౌక్యంగా విషయాన్ని దాటేస్తూ.

వాడి సంగతి నాకు బాగా తెలుసు. కట్నం కాదన్నవాడు లాంఛనాలకి ఒప్పుకుంటాడా?

"నాకు సెలవుల్లేవు. పోనీ నీ పెళ్లి విషయం నువ్వే వెళ్లి తేల్చుకుంటే పోదూ?" అన్నాను.

"అదేమిటండీ? వాడు వెళ్లి సూటిగా 'మీ అమ్మాయిని నాకిచ్చి పెళ్లి చెయ్యండి' అని అడుగుతాడా ఏమిటి? పెద్దవాళ్ళు ఉన్న దెందుకో?" అంది శ్రీమతి.

వెంటనే నా పెద్దరికం గుర్తుకొచ్చి సరేనన్నాను. ఆఫీసులో మేనేజర్ని బతిమాలి, రెండు రోజులు లీవు సంపాదించాను. ఆరోజే బయల్దేరి గాజులూరు వెళ్లాను.

అక్కడ మా ఫ్యామిలీ ఫ్రెండు సుధాకరరావు ఉంటున్నాడు. ఇద్దరు కొడుకులు వాడికి. ఇద్దరికీ పెళ్లిళ్లు చేసి, పొలాలు కౌలుకిచ్చి, నిశ్చింతగా కాలం గడుపుతున్నాడు. ఆయన చిన్న కొడుక్కీ మా నరేంద్రకీ మంచి స్నేహం. హఠాత్తుగా నన్ను చూసి సుధాకరరావు ఆశ్చర్యపోయాడు. మాటా మంతీ అయింతర్వాత అసలు సంగతి ఎత్తాను.

"ఈ మధ్య మా నరేంద్ర మీ వాడి కోసం ఇక్కడికి వచ్చాడుగా? అప్పుడు ఇక్కడో అమ్మాయిని చూశాడట. చాలా సార్లు మాట్లాడుకున్నారట. ఆ అమ్మాయి తనకి నచ్చిందనీ, వివరాలు తెలుసుకు రమ్మనీ నన్ను తోలాడిక్కడికి" అన్నాను.

"ఆహా! మొత్తానికి మీవాడు ఘటికుడే. ఏదో మా వాడూ, మీ వాడూ కలిసి మెలిసి తిరుగుతున్నారనుకున్నా గాని ఇంత గ్రంథం ఉందనుకోలా. అలాగే కనుక్కుందాం. సమయానికి మావాడు ఊళ్లో లేడు. ఇంతకీ ఎవరా అమ్మాయి?" అడిగాడు సుధాకరరావు.

"ఈ పక్క ఇల్లేనట. దశరథరామయ్య గారి పెద్ద కూతురన్నాడు" చెప్పాను నేను.

సుధాకరరావు ఉలిక్కిపడ్డాడు. "ఆ అమ్మాయా? సుశీల?" అన్నాడు తెల్లబోతూ.

"ఏం? అమ్మాయి బావుండదా?" అడిగాను నేను సందేహిస్తూ.

"అబ్బే! అమ్మాయికేం, బంగారపు బొమ్మ. డిగ్రీ చదివింది. తెలివైన పిల్ల. కానీ..."

నాకేం బోధపడక ఏమిటన్నట్టు చూశాను.

"ఎలా చెప్పాలో అర్థం కావటం లేదు. మీ వాడి ఎన్నిక ఒక రకంగా సరైందే. కానీ... మూడేళ్ల కిందట ఆ అమ్మాయి మానభంగానికి గురైంది".

నేను దిమ్మెర పోయాను. సుధాకరరావు కొనసాగించాడు.

" మూడేళ్ల కిందట ఇంట్లో ఎవరు లేని సమయంలో పాపం, ఆ పిల్లని వాళ్ల బంధువుల కుర్రాడే బలాత్కరించాడు. వాణ్ణి దేహశుద్ధి చేసి పంపించేశారు. ఊరంతా గుప్పుమంది. ఆ తర్వాత వాడికే ఇచ్చి పెళ్లి చేద్దామని పెద్దవాళ్లు ప్రయత్నించారు. కా ఆ పిల్లే ఒప్పుకోలేదు. వాడి మొహం చూడను, పొమ్మంది. అప్పటినుంచి ఆ పిల్లకి పెళ్లి కావటం కనాకష్టంగా ఉంది. రెండో పిల్ల కూడా పెళ్లికెదిగి కూర్చుంది. కాని ఏం లాభం? ఎన్ని సంబంధాలు వచ్చినా ఈ సంగతి తెలియగానే వెనక్కి పోతున్నాయి. పోనీ విషయం దాచిపెట్టి, ఎవడికైనా కట్టబెడదామా అంటే సుశీల బొత్తిగా ఒప్పుకోవటం లేదు. అదీ సంగతి."

నేను మాట్లాడలేక పోయాను. మనస్సు పరి పరి విధాల పోయింది. పాపం, ఆ అమ్మాయి మనస్సు బాగా గాయపడి వుంటుంది. ఆడపిల్ల శీలం కోల్పోయిందని తెలిస్తే ఇక పెళ్లెట్లా అవుతుంది? ఈ సానుభూతి సరే. నరేంద్ర సంగతేమిటి? వాడికి విషయం ఎట్లా చెప్పాలి? ఎంతో ఉత్సాహంగా తనంతట తనే పిల్లని ఎన్నుకున్నాడు. ఈ విషయం తెలిస్తే చాలా బాధపడతాడు. కాని చూస్తూ చూస్తూ ఆ అమ్మాయి నెట్లా పెళ్లాడతాడు? నేను మాత్రం ఎలా ఒప్పుకోగలను?

నా ఆలోచనలు తెగేలోగా ఎవరో అమ్మాయి గబగబా లోపలికొచ్చింది, 'అంకుల్' అంటూ. ఎంతో అందంగా చలాకీగా వుంది. కొత్తవాణ్ణి నన్ను చూసి మొహమాటంగా ఆగిపోయింది.

"ఫర్వాలేదు రామ్మా! నరేంద్ర తెలుసుగా? వాళ్ల బావ" అంటూ సుధాకరరావు నన్ను పరిచయం చేశాడు. "మన పక్కింటి అమ్మాయి. సుశీల" అంటూ తనని పరిచయం చేశాడు.

తలవని తలపుగా ఆ అమ్మాయే కన్పించేపాటికి ఆశ్చర్యంతో అట్లాగే చూస్తుండి పోయాను.

"నమస్తే అంకుల్! నరేంద్ర బాగున్నాడా?" అని అడిగింది సుశీల.

నేను మౌనంగా తలూపాను. తనకీ నరేంద్రకీ బాగానే పరిచయమై ఉండాలి.

"ఏంటమ్మా పనిమీద వచ్చావు?" అడిగాడు సుధాకరరావు.

"ఏం లేదంకుల్! ఈ లాండ్ స్కేప్ చూపిద్దామని" అంటూ సుశీల చేతిలోని పటం సుధాకరరావు కిచ్చింది.

నేను ఆసక్తిగా చూశాను. ప్రకృతి చిత్రం అది. ఆయిల్ పెయింటింగ్. విశాలమైన మైదానం. కొండల వెనుక అస్తమిస్తున్న సూర్యుడు. పచ్చిక బయల్లో గొర్రెల మంద. అంత వరకు అది మామూలు బొమ్మే. కానీ ఆ వెనగ్గా ఒక గొర్రెపిల్ల నెత్తుకొని నడుస్తున్న గొర్రెల కాపరి

మూర్తి ఆ మాములు బొమ్మని అసాధారణ చిత్రం చేసింది. గొర్రెపిల్ల కన్నుల్లోని అమాయక మృదుత్వం, కాపరి కన్నుల్లోని కారుణ్యం - నిజంగా గొప్ప చిత్రం.

ఎలా వుందన్నట్టు సుశీల సుధాకరరావు వైపు చూస్తోంది. రావు నా వైపు చూశాడు.

"చాలా బావుంది. మనిషికీ ప్రకృతికీ మధ్య సంబంధం చక్కగా చిత్రించావు. నా ఊహ కరెక్టే అయితే నువ్విప్పటికే చాలా బొమ్మలు గీసి వుండాలి, అవునా?"అన్నాను, సుశీలవంకే చూస్తూ.

సుశీల తల ఊపింది.

"అన్నీ లాండ్ స్కేప్ లేనా?"

"కాదంకుల్! అబ్‌స్ట్రాక్ట్ మోడర్నిజం, నియో-ట్రెడిషనల్ - ఇలా చాలా రకాలున్నాయి."

సుధాకరరావు అందుకున్నాడు. "కొన్ని ఎగ్జిబిషన్‌లకి కూడా వెళ్లాయి..... నిలబడే వున్నావు. ఫర్వాలేదు, కూర్చోమ్మా!"

సుశీల నా పక్కనే వున్న కుర్చీలో కూర్చుంది. ఆమె మొహంలో, ముఖ్యంగా కళ్లల్లో, అసాధారణ ప్రజ్ఞ ఏదో దాగి వున్నట్టనిపించింది. ఆమె చిత్రకారిణిగా నాకు పరిచయం కాకపోయినా ఆ మాట చెప్పగలిగే వాణ్ణే. సుశీలతో కాసేపు మాట్లాడదామనిపించింది.

"ఏం చదువుతున్నావమ్మా?"

"ఎం.ఏ. డిస్టెంట్ కోర్స్ చదువుతున్నాను అంకుల్! ఇంగ్లీషు తీసుకున్నాను. అప్పుడప్పుడూ కాలక్షేపం కోసం పెయింటింగ్స్ వేస్తుంటాను."

"మీ సిలబస్‌లో క్లాసిక్స్ ఏమున్నాయి?""

"షేక్స్‌పియరియన్ డ్రామా వుంది. మాక్బెత్".

"అలాగా! షేక్స్‌పియర్ అంటే నాకు చాలా ఇష్టం. నేనో ప్రశ్న అడుగుతా, జవాబు చెబుతావా? 'మాక్బెత్' నాటకం ప్రారంభంలో ముగ్గురు మంత్రగత్తెలు ప్రవేశిస్తారు గదా? శుభమా అంటూ మంత్రగత్తెల్ని ఎందుకు ప్రవేశపెట్టాడంటావు రచయిత?" కుతూహలంగా అడిగాను.

నా కుతూహలం తెచ్చి పెట్టుకున్నది. నిజానికి నాకు షేక్స్పియర్ కన్నా ఇబ్సన్ నాటకాలే నచ్చుతాయి. అయితే ఏదో ఒక వంకతో ఆ అమ్మాయిని మాట్లాడించాలి. అందుకే అవి గుర్తుకు తెచ్చుకుంటూ అడిగాను. నా వుద్దేశాన్ని ఏ మాత్రమో పసికట్టి సుశీల చిరునవ్వు నవ్వింది.

"ట్రాజెడీ కదంకుల్? ఆ ట్రాజిక్ టోన్‌కి అనుగుణంగా, ఒక్కసారిగా ప్రేక్షకుల మనస్సును మలచదల్చుకున్నాడు షేక్స్పియర్. మొత్తం నాటకం కీ-నోట్ మంత్రగత్తెల ప్రవేశంలోనే వుంది. నాటకమంతా నేరం, దుర్మార్గాలకు సంబంధించిన వాతావరణం కన్పిస్తుంది. అది మంత్రగత్తెల ప్రవేశంతోనే మొదలవుతుంది" అని చెప్పింది సుశీల, నా వంకే చూస్తూ.

"బావుంది" అన్నాను నేను గంభీరంగా. సుశీల సూక్ష్మబుద్ధిగా తోచింది. కేవలం డిగ్రీ కోసం గాక ఒక తపనతోనే చదువుతుండాలి. యథాలాపంగా మాట్లాడినట్టు పాలిటిక్స్ గురించి, సోషల్ కల్చర్ గురించి తనతో చర్చించాను. సుశీలకి కొన్ని కచ్చితమైన అభిప్రాయాలున్నాయి. అయితే వాటిని శాశ్వతసత్యాలుగా భావించకుండా సాపేక్షంగానే ప్రతిపాదిస్తుంది. అది నాకెంతో నచ్చిన అంశం. అభిప్రాయ కాఠిన్యం వల్ల మనిషి చాలా కోల్పోతాడు. తన అభిప్రాయాల చట్రంలోనే కాస్త అటూ ఇటూ కదలగల వెసులుబాటు వున్నవాడు సంతోషంగా జీవించగలడు. పక్కవాళ్లనీ సంతోషపెట్టగలడు. ఇక్కడ వెసులుబాటు అంటే మాటమాటకీ 'ఒపీనియన్స్ ఛేంజ్' చెయ్యటమని కాదు. మార్పుకు అవకాశం ఉంచుకోవటం.

అలా ఓ అరగంట సేపు సుశీలతో మాట్లాడి వుంటాను. కాదు. మాట్లాడించి వుంటాను. అంతసేపూ సుధాకరరావు, నా ఆంతర్యం గ్రహించి, నిశ్శబ్దంగా ఉండిపోయాడు.

సుశీల వెళ్లటానికి లేచింది. "వెళ్లొస్తానంకుల్! నరేంద్ర నడిగినట్టు చెప్పండి. అన్నట్టు అజంతా మీద, రవివర్మ మీద పుస్తకాలు పంపిస్తానన్నాడు. వెంటనే పంపమని చెప్పండి."

"అలాగే" అన్నాను నేను. సుశీల వెళ్లిపోయింది పెయింటింగ్ తీసుకొని. ఒక చల్లని పరిమళం గది దాటి వెళ్లిపోయినట్టనిపించింది.

"చాలా తెలివైంది కదూ?" అడిగాడు సుధాకరరావు నా వంక చూస్తూ.

"అవును. అంతే కాదు, ఆడపిల్లల్లో కన్పించే అనవసరమైన సిగ్గు కూడా లేదు" అన్నాన్నేను.

"అయితే నీకూ నచ్చిందన్నమాట ఆమ్మాయి?"

"ఈ నచ్చటం వేరు. నరేంద్ర పెళ్లి విషయం వేరు" అన్నాను కచ్చితంగా.

నాకు తెలుసు, సుశీల మరింత అందగత్తె అయినా, మరింత తెలివి గల పిల్ల అయినా నరేంద్రతో పెళ్లి జరిపించలేనని. ఆ అమ్మాయితో అంత సేపు మాట్లాడడానికి కారణం, నరేంద్ర కిష్టమైన పిల్ల తెలివి తేటలేమిటో పరీక్షించదలుచుకోవటమే. అందమూ, తెలివితేటల్తో పాటు శీలమూ ముఖ్యమేనని నా అభిప్రాయం. అయితే అందం, తెలివీ నిరూపణకు నిలిచినట్టు శీలం నిలుస్తుందా అంటే నేను జవాబు చెప్పలేను.

ఆ సాయంత్రమే బయల్దేరి పట్నానికి తిరిగొచ్చాను. విషయమంతా నరేంద్రకి స్పష్టంగా చెప్పాను. ఆ విధంగా వాణ్ణి బాధించాననే అనుకున్నాను.

❖ ❖ ❖

కానీ నరేంద్ర బాధపడలేదు. ఆలోచనలో పడ్డాడు. వాడి ఆలోచన చూసి, నేను గాభరా పడ్డాను. వాడింకా ఆలోచించటానికేముంది? లోకంలో ఎవరైనా చెడిపోయిన పిల్లని పెళ్లి చేసుకుంటారా తెలిసి తెలిసి?' చెడిపోయిన పిల్లా?' అంటే కాకపోవచ్చు. కానీ 'చెడగొట్టబడిన పిల్లే' గదా? రెండింటికీ ఏమంత తేడా వుంది?

తన ఆలోచన తెగిం తర్వాత నరేంద్ర నన్నడిగాడు, "బావా! నీ అభిప్రాయం ఏమిటి?"

"ఇందులో అభిప్రాయానికేవుంది? ఆ పిల్లనింకా ఇష్టపడుతున్నావా ఏమిటి?" అడిగాను నేను ఆశ్చర్యపోతూ, నళిని కూడా తెల్లబోతూ నరేంద్ర వంక చూసింది.

"ఆ విషయం నిర్ధారించు కోవటానికే నీ అభిప్రాయం అడుగుతున్నాను. సుశీలని ఇష్టపడకపోవటానికి బలమైన కారణం వుందా అని నా ఆలోచన" అన్నాడు నిదానంగా నరేంద్ర. ఆ మాటలతో ఇక నళిని ఆగలేకపోయింది.

"అదేమిట్రా అలా అంటావు? చూస్తూ చూస్తూ చెడిపోయిన పిల్లని చేసుకుంటావా ఏమిటి?" అంది కాస్త ఉద్రేకంగా.

నరేంద్రలో ఆ ఉద్రేకం లేదు. వాడి తత్వం నాకు బాగా తెలుసు. వట్టి మొండి ఘటం. ఒక సంగతి పట్టుకున్నాడంటే దాని అంతు చూసే దాకా వదలడు. వాదనైనా అంతే, వ్యవహారమైనా అంతే. ఆ మధ్య నెవడో "ఫిలాసఫీ గురించి నీకేం తెలుసోయ్?" అన్నాడట. ఆ వంతున వాడు ఆర్నెల్లపాటు హెరాక్లిటస్ నుంచి జిడ్డు కృష్ణమూర్తి దాకా పుస్తకాలన్నీ నూరేసాడు.

"ఇక్కడ రెండు సంగతులున్నాయి" అంటూ నరేంద్ర చర్చకు దిగాడు. "ఒకటి - సుశీల చెడిపోయిందా? అనేది. రెండు - చెడిపోయిన అమ్మాయినైతే మాత్రం చేసుకోగూడదా అనేది.... బావా! ఇంతకీ చెడిపోవటం అంటే ఏమిటి?"

"అంటే శీలం లేకపోవటం" అన్నాను నేను వెంటనే.

"శీలం అంటే ఏమిటి?" అడిగాడు వాడు, అసలుకే ఎసరు పెడుతూ.

"శీలం అంటేనా? అంటే... పోనీ నువ్వు చెప్పు నళినీ!" అన్నాను నాకేమి తోచక.

"నా బొంద." అంది నళిని తీవ్రంగా. తనకీ సరైన సమాధానం దొరకలేదని అర్థం. వాదనలో ప్రాథమిక ప్రమాణం దగ్గరే మేం మోల్తా కొట్టాం. ఇక ప్రత్యర్థి ఊరుకుంటాడా?

"భర్తని తప్ప పరపురుషుణ్ణి మనసా, కర్మణా కోరుకోకుండా పవిత్రంగా ఉండటమే శీలమనుకుంటాను" అన్నాడు నరేంద్ర తనే నిర్వచనం అందిస్తూ.

"అంతే, అంతే" అన్నాను నేను, నాకు తోచనిది వాడికి తోచినందుకు ఆశ్చర్యపోతూ.

"ఎన్నడూ పరపురుషుణ్ణి గురించి మనసా - కాసేపు కర్మణా తీసేద్దాం - ఇష్టంగా ఆలోచించని స్త్రీ లెంతమందుంటారు? పెళ్ళి కాకముందు వేరే ఎవర్నీ ఇష్టపడకుండా 'కాబోయే భర్తని మాత్రమే ఇష్టపడదాం' అని ఏ స్త్రీ అయినా మనస్సు బిగదీసుకొని ఉండగలదా? అలాగే మగవాడైనా. అంటే ఈ స్త్రీ పురుషులందరికీ శీలం ఉన్నట్టా లేనట్టా?" ప్రశ్నించాడు నరేంద్ర.

నళిని నరేంద్ర వంకే గుర్రుగా చూస్తుండి పోయింది. వాడి వరస తనకే మాత్రం నచ్చలేదని ఆ మొహమే చెబుతుంది. నరేంద్ర మళ్ళీ అందుకున్నాడు.

"కాబట్టి మానసిక పవిత్రత మీద నాకంత నమ్మకం లేదు. శారీరక పవిత్రత అయినా అంతే. స్త్రీ అయినా పురుషుడైనా తన కిష్టమైన వ్యక్తిని కాంక్షించటంలో తప్పు లేదు. ఆ కాంక్షలో మనశ్శరీరాల సమతౌల్యాన్ని బట్టి దాని మంచి చెడ్డలుంటాయి. అంటే ఒక వ్యక్తి ఎదటివాళ్ల మనస్సుతో పని లేకుండా శరీరాన్నే కోరుకోవటం తప్పనుకుంటాను. అంతే గాని వేరుగా శీలం అనే పవిత్ర పదార్థం ఎక్కడుంది? పవిత్రత, అపవిత్రత అనేవి చాలా పెద్ద మాటలు. ఈ పవిత్రతని నిర్ణయించటానికి పెళ్లీ పెటాకులు ప్రమాణాలే కావు."

నరేంద్ర మాటల్లో ఎక్కడో సబబున్నట్టే తోస్తుంది. అది కేవలం వాది బలం కాదు. వాద బలమే. వాడి మాటల్లో దేన్ని ఎలా ఖండించాలో నాకు తోచలేదు. వాడే మళ్లీ అందుకున్నాడు.

"ఒక స్త్రీకి మానభంగం జరిగితే... నో, మానభంగం అనే మాట సరైంది కాదు. మనిషికి అభిమానమే గాని మానం ఎక్కడుంది? ఒకవేళ ఉంటే అది స్త్రీతో పాటు పురుషుడికెందుకు లేదు? అంటే మనం స్త్రీకి మాత్రమే మానం లేదా శీలం అనేది కల్పించి, అది తన పురుషుడి కోసం కాపాడుకోవాల్సిన అంశంలాగా పవిత్రత రంగు పూశాం. మరి మగాడి సంగతేమిటి? నిజానికి స్త్రీ మీద అత్యాచారం చేసినపుడు 'పవిత్రత' కోల్పోతున్నది స్త్రీయా, పురుషుడా?"

నరేంద్ర మంచి పాయింటే పట్టుకున్నాడనిపించింది నాకు. నళిని మాత్రం నోరు తెరుచుకొని వింటూ వుంది. తమ్ముడి వాదనకు దిమ్మెరపోయి వుండాలి.

"నా వుద్దేశంలో ఇక్కడ పురుషుడే పవిత్రత కోల్పోతున్నాడు, అసలు 'పవిత్రత' అనేది వుంటే. అత్యాచారాల విషయంలో ఏ విధగానూ స్త్రీని తప్పు పట్టనవసరం లేదు. తన ప్రమేయం లేకుండా తన మీద జరిగిన దాడికి ఆమె నెందుకు తప్పు పట్టాలి? అందువల్ల సుశీల చెడిపోయిందన్నా, చెడగొట్టబడిందన్నా నేనొప్పుకోను" అన్నాడు నరేంద్ర కచ్చితంగా.

"అంతా వితండవాదం, నీతో వాదించలేనుగానీ నేను పోతున్నాను. అవతల వంట చెయ్యాలి" అంటూ నళిని చర చరా లోపలికి వెళ్లింది.

నరేంద్ర వాదన బాగానే వున్నా లోకం దృష్టిలో శీలం కోల్పోయిన పిల్లని చూస్తూ చూస్తూ ఎలా ఇంటికి తెచ్చుకోవటం? అయితే కళ్ల ముందు సుశీలే నిలబడి వుంటే ఆ అమ్మాయిని 'చెడిపోయిన పిల్ల' అనగలనా? పోనీ అనుకోగలనా? చెప్పలేను. ఒక విషయం మాత్రం నాకు స్పష్టమైంది, నరేంద్ర వాదన ద్వారా. అదేవిటంటే అత్యాచారానికి గురైన స్త్రీ, విషయంలో మన కేర్పడే భావాల్లో ఏదో లోపం ఉందని. పురుష జాతి స్త్రీ జాతికేదో అన్యాయం చేసింది.

మొత్తానికి సుశీలని పెళ్లాడే విషయంలో నరేంద్ర మనస్సేమీ మారలేదు. పైగా ఆ సమస్య గురించి మాతో వాదించే క్రమంలో వాడి అభిప్రాయాలు వాడికే మరింత స్పష్టమై బలపడ్డాయేమో కూడా. నళిని మాత్రం తమ్ముడి ప్రయత్నం విఫలం చెయ్యటానికి పోరుకులాడింది.

"మీరైనా వాడితో ఇలాంటి పిచ్చి పిచ్చి ఆలోచనలు పెట్టుకోవద్దని చెప్పరాదూ? ముందూ వెనకా ఇంకెవరున్నారు చెప్పేటందుకు?" అంటూ నన్ను ఉద్రేకించింది.

కానీ నరేంద్ర దగ్గర నా పప్పులు ఉడకవని తేలిపోయింది. వాడు జగమొండి. తమ నమ్మిన దాన్ని ఎవరికోసమూ వదులుకొనే రకం కాదు. కనీసం అలా నటించే రకమూ కాదు. ఉండీ ఉండీ ఒకరోజు వాడు 'నాపెళ్లి సంగతి నేనే తేల్చుకుని వస్తాను బావా!" అంటూ ప్రయాణమయ్యాడు.

"ఏం తేల్చుకొస్తావోయ్?" అడిగాను నేను.

"నువ్వో కొత్త విషయం తీసుకొచ్చి చెప్పావు గదా? ఆ విషయంలో సుశీల భావాలెలా వున్నాయో, పెళ్లి గురించి ఆమె అభిప్రాయమేమిటో ముఖాముఖి మాట్లాడితే గాని తేలదు" అన్నాడు నరేంద్ర.

నేను వద్దని చెప్పలేదు. చెబితే విననప్పుడు ఎవరి మంచి చెడ్డలకి వాళ్లే బాధ్యత వహిస్తే బావుంటుంది. నళిని మాత్రం, తమ్ముడు చెయ్యి దాటి పోతున్నందుకు దిగులు పెట్టుకుంది. నరేంద్ర గాజులూరు వెళ్ళిపోయాడు.

నరేంద్ర తిరిగి వచ్చేదాకా మా యిద్దరిలోనూ ఆత్రుత పెరిగిపోయింది. వెళ్లిన నాలుగో రోజున వాడు తిరిగి వచ్చాడు. మొహం దేదీప్యమానంగా వెలిగిపోతోంది. ఒక్కొక్కటిగా సంగతులన్నీ చెప్పుకొచ్చాడు. వెళ్లటం వెళ్లటం నేరుగా సుశీల ఇంటికే వెళ్లాడట. పెద్దవాళ్లను కలుసుకొని, సుశీలతో మాట్లాడాలన్నాడట. అంతకు ముందు కొంత తెలిసిన మనిషే కాబట్టి వాళ్లూ అడ్డు పెట్టలేదు. తనకీ సుశీలకీ మధ్య సంభాషణ ఇలా జరిగిందని చెప్పాడు.

❖ ❖ ❖

"నిన్ను గురించి నేనో సంగతి విన్నాను. సుశీలా! స్టన్నయి పోయాననుకో" అన్నాడు.

"ఏ సంగతి?" అడిగింది సుశీల.

"అదే ... ఎవరో నీ మీద అత్యాచారం చేశారంటగదా? అయామ్ వెరీ సారీ"

"నన్ను చూసి జాలిపడుతున్నావా?" సూటిగా నరేంద్ర మొహంలోకి చూసింది సుశీల.

"ఆలోచిస్తే... అలాంటి భావమేననుకో" అన్నాడు నరేంద్ర.

"పోన్లే ఎగతాళి చెయ్యలేదుగా. అంత వరకు నయమేలే" అంది సుశీల పెడ మొహంగా.

"అదేంటి సుశీలా! అలా అంటావు? అలాంటి సంఘటన ఎవరికైనా బాధాకరమే కదా?"

"బాధని సహించగలనుగానీ జాలినే సహించలేను. ఆ సంఘటనవల్ల సమస్తం కోల్పోయాననుకోవటం లేదు."

"అయితే జరిగిన దానికి నీకేమి విచారం లేదా ఏమిటి" ఆశ్చర్యపోతూ అడిగాడు.

"ఒకందుకు విచారం. అప్పుడు నేను పిరికితనంతో ఎందుకు అబలనైపోయానా అని. ఇప్పుడైతే ఏ పరిస్థితి నెదుర్కొనేందుకైనా చాలినంత ధైర్యం ఉంది."

"అది సరే, శీలం కోల్పోయిన ఆడదానికి సంఘంలో ఏమాత్రం విలువ లేదు గదా?"

"మీరనే శీలం మన జీవితంలో కలిగించగల మార్పు లేదు. ఇక సంఘం దృష్టిలో విలువ అంటారా? తాళిబొట్టు చాటున వ్యభిచరించే పతివ్రత లెంత మందిలేరు?"

"కానీ ఈ విషయం తెలిస్తే నిన్నెవరు పెళ్లి చేసుకుంటారు?"

"తెలియకుండా నన్నెవరైనా పెళ్లి చేసుకోవటానికి నేనంగీకరించను. తెలిసి, చేసుకోనంత మాత్రాన ముంచుకు పోయిందేమీ లేదు. ముక్కూ మొహం తెలియకుండా, భావాలు కలవకుండా ఎవరినైనా ఎందుకు పెళ్లాడాలి?" ఎదురు ప్రశ్న వేసింది సుశీల.

ఆ పైన నరేంద్ర వ్యతిరేక వాదన చెయ్యలేదు.

"మరి నా ముక్కూ మొహం నీకు తెలుసు గదా? చాలా సార్లు మనం మాట్లాడుకునీ వున్నామాయె. నీ భావాలతో నావి కలిసినట్టేనా?" అని నవ్వుతూ అడిగాడు.

సుశీల ఆశ్చర్యంతో అతని వంకే చూస్తుండి పోయింది. నరేంద్ర ఆమె వైపు తన చెయ్యి చాపాడు. సుశీల మెల్లగా అతని చేతిలో చెయ్యి వేసింది.

❖ ❖ ❖

ఈ విషయమంతా నరేంద్ర చెప్పిన తర్వాత నేను మెత్తబడ్డాను. సుశీల పట్ల నాకు ప్రత్యేకించి వ్యతిరేకత లేదు. కానీ ఏది నేను స్త్రీ జీవితంలో ముఖ్యం అనుకుంటూ వచ్చానో దానికి అసహజ ప్రాధాన్యం అంటగట్టరాదని నరేంద్ర ఒక రకం గాను, సుశీల మరో రకంగాను తేల్చి పారేశారు. నా అభిప్రాయాల్ని వెంటనే మార్చుకోవటానికి నేను సిద్ధంగా లేకపోయినా నరేంద్రని వారించలేకపోయాను. సుశీల వ్యక్తిత్వం గొప్పదని నాకూ నమ్మకం కలిగింది.

నళిని మాత్రం శత విధాల తమ్ముడి మనస్సు మార్చడానికి ప్రయత్నించింది. అయితే నరేంద్ర సహస్ర విధాల అక్క భావాల నెదుర్కోగలిగాడు. చివరికి నళిని తమ్ముడి ప్రతిపాదనకి 'ఊ' అనక తప్పింది కాదు. నెల తిరక్కుండానే సుశీలా నరేంద్రలు భార్యా భర్తలయ్యారు. నళిని మొదట్లో ముభావంగా ఉన్నా సుశీల చాలా తొందరగానే తన మనస్సుని ఆకట్టుకోగలిగింది. ఆ పిల్ల తెలివి తేటలట్లాంటివి.

మనిషి సుఖంగా బతకటానికి అంతో ఇంతో ధైర్య సాహసాలు అవసరమనుకుంటాను. అవి సుశీలా నరేంద్రల్లో ఉన్నాయి. పరస్పర విశ్వాసమూ ఉంది. వాళ్లు సుఖపడగలరనే నా అనుమానం!